Liikenne- ja viestintävaliokunta

Eduskunta

LiV@eduskunta.fi

Tampereen kaupungin lausunto valtioneuvoston selonteosta valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta vuosille 2021-2032

Yleistä suunnitelmasta

Tampereen kaupunki pitää valtakunnallista liikennejärjestelmäsuunnitelmaa kokonaisuudessaan perusteellisena ja erittäin hyvänä kehitysaskeleena kohti pitkäjänteistä liikennejärjestelmän suunnittelua. Suunnitelman tavoitteet saavutettavuus, kestävyys ja tehokkuus ovat liikennejärjestelmän kehittämisen kannalta hyviä ja ne tukevat myös ilmastonmuutoksen hillitsemistä.

Tampereen kaupungilla on kuitenkin suuri **huoli liikennejärjestelmän rahoitustasosta**, joka ei merkittävästi kasva nykyisestä ja ei mahdollista kaikkien kehittämistavoitteiden toteuttamista. Tilannetta huonontaa entisestään viimeisen budjettiriihen 110 M€ leikkaus LVM:n hallinnonalalta. Suunnitelmassa **esitetty yhteisrahoitusmalli**, jossa kuntien osuus kaupunkiseutujen liikennejärjestelmää parantavissa hankkeissa olisi esitetyn suuruinen, **ei ole hyväksyttävissä**. Valtion **rahoitusosuudet vuosien 2021-27 EU-rahoituskaudelle tulee varmistaa**. Suomen oma panostus liikenneverkon kehittämiseen ei saa estää CEF -rahoituksen hakemista. Suunnitelmassa esitettyjen **valtion avustusten osalta tavoitteet ja rahoitustaso eivät kohtaa**. Liikennejärjestelmän kehittämiseen esitetty rahoitus avustusten osalta on varsin vaatimattomalla tasolla vuoteen 2025 asti (mm. kävely- ja pyöräily, liityntäpysäköinti, henkilöliikenteen solmupisteiden kehittäminen). Kunnianhimoisten ilmastotavoitteiden toteutumiseen tähtäävien toimenpiteiden toteuttaminen tulisi kuitenkin jatkua keskeytymättömästi ja valtion riittävä tuki on tässä erityisen tärkeää. **MAL -sopimusten** osalta on tärkeää, että sopimusmenettelyn laajentuessa myös **rahoitusta lisätään**, jotta sopimusmenettelyn merkitys kasvaa nykyisestä.

Eri tason **sopimusten kytkentä toisiinsa on edelleen puutteellista ja sopimusten väliset kytkennät eivät ole kaikilta osin selkeitä**. Erityisesti kokonaisvaltaisempaa yhteensovitusta kaivataan fossiilittoman liikenteen tiekartan ja hankeyhtiöiden kanssa.

Tampereen seudun joukkoliikenne (Nysse) antanut selonteosta erillisen lausunnon. Tampereen kaupunki pitää suurten kaupunkiseutujen joukkoliikennetuen kasvattamista oikeansuuntaisena toimenpiteenä, mutta tavoitteisiin nähden tuki on riittämätöntä. Lähijunaliikenteen kehittämistä ja laajentamista tulee jatkossa tukea nykyistä enemmän.

Tampereen kaupungin aikaisemmin toimittaman valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman luonnoksesta antaman lausunnon (liitteenä) nostot ja näkökulmat ovat edelleen ajankohtaisia.

Suurten kaupunkiseutujen tavoitteet

Tampereen kaupunki on esittänyt varsinaisessa lausunnossaan suurten kaupunkiseutujen yhteiset nostot valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman luonnoksesta

Selonteossa on jonkin verran muutoksia lausunnolla olleeseen suunnitelmaan, mutta Tampereen kaupungin mielestä selonteossa on edelleen merkittäviä puutteita. **Valtion esittämä yhteisrahoitusjakomalli ei ole Tampereen kannalta edelleenkään sellaisenaan hyväksyttävissä**. Selonteossa liikenneverkon rahoituspohjan laajentamista koskevaa osiota on jonkin verran täsmennetty mm. maininnalla yhteisistä sopimuksista ja viittauksella MAL –sopimuksiin. Selonteossa esitetyt perusteet yhteisrahoitusmallin käytölle eri tilanteissa jättävät liikaa tulkinnanvaraa ja etenkin vain 50% valtion osuus kaupunkiseudun liikennejärjestelmää merkittävästi parantavissa hankkeissa ei saa muodostua yleiseksi käytännöksi. Pääsääntöisesti edelleenkin tienpitäjän pitäisi tiehankkeissa vastata kustannuksista ja poikkeuksista pitää sopia aina erikseen. Pääsääntöisesti kaupungilla ei ole mahdollisuutta lisätä rahoitustaan väylähankkeisiin. Tampereen kaupunki kannattaa pitkäjänteistä sopimista valtion ja kuntien välisistä kustannusjakoperiaatteista liikennehankkeiden rahoittamiseksi. Esitetty yhteisrahoitusmalli tulisi sellaisenaan hylätä ja kustannusjakomallin jatkokehittämistä tulisi viedä eteenpäin Kuntaliiton ja kaupunkien kanssa yhteistyössä.

Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman kokonaisrahoitustaso ei vastaa riittävästi suunnitelman tavoitteisiin eikä kasvavien kaupunkiseutujen näkemykseen liikennejärjestelmän kehittämistarpeista. Selonteossa ei ole muutosta rahoitustasoon lukuun ottamatta mainintoja EU –rahoituksesta ja yhteisrahoitusmallista. Viimeiset kehysriihessä päätetyt leikkaukset tienpitoon eivät edistä asiaa.

MAL – rahoitus on edelleen liian alhaisella tasolla. Suunnitelma ei anna kaikilta osin riittävästi eväitä pitkäjänteiseen kaupunkiseutujen suunnitteluun. Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman suhdetta MAL-sopimuksiin on kokonaisuutena vielä selkeytettävä. **Kytkentöjä rinnakkaisiin selvityksiin** (mm. fossiilittoman liikenteen tiekartta, liikenteen verot ja maksut, hankeyhtiöt) **tulee edelleen selventää**. Kaupunkiseudut haluavat edelleen korostaa halukkuuttaan yhteistyöhön suunnitelman toimeenpanossa ja liikenteelle asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa, missä suurilla kaupunkiseuduilla on paljon potentiaalia.

Suunnittelu- ja investointiohjelman laadinnassa tulee käydä neuvotteluja yhteishankkeita rahoittavien kaupunkiseutujen kanssa ja tarkastella epäselviä hankkeita tarkemmin seudullisissa MAL-prosesseissa. Selonteossa VLJS:n ja MAL –sopimusten laadintaprosesseja on esitetty kehitettäväksi toinen toisensa nykyistä paremmin huomioonottaviksi. Tämän osalta käytännön toteutus- ja yhteistyömalleja tulee kehittää.

Strategisen tilannekuvan muodostamisessa tulee varmistaa, että prosessissa ovat mukana riittävät ja ajantasaiset näkökulmat. Selonteossa sidosryhmien kuulemista ja vuorovaikutteisuutta on luvattu kehittää Käytännön toimenpiteiden määrittämisessä Tampere ja kaupunkiseutu on mielellään mukana.

Tampereen kaupungin nostot selosteosta

Tampere ja Tampereen seutu ovat selkeästi valtakunnan toiseksi suurin keskus ja seutu niin nykytilanteessa kuin kasvultaan, joka on ollut jopa pääkaupunkiseutua nopeampaa. Tampereen ja seudun kansainvälinen ja kansallinen asema eri liikennemuotojen kehittämisessä tulisi tunnistaa valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa paremmin ja huomioida suuren vaikuttavuuden perusteella myös investointiohjelmaa laadittaessa. Tampereen kaupunki pitää kansainvälistä ja kansallista saavutettavuutta erittäin tärkeänä asiana, jonka parantamiseksi tulee tehdä työtä mm. EU –tukien saamiseksi.

<u>Tieverkko</u>

Tieverkon osalta Tampereen kaupunki haluaa nostaa erityisesti kaksi hanketta. **Vt 9 Oriveden suuntaan** on strategisen tilannekuvan perusteella ykköskorin hanke ja vaatii liikenneturvallisuuden ja toimivuuden parantamiseksi välittömiä toimenpiteitä. **Vaitinaron eritasoliittymän** toteuttaminen on merkittävä kehittämishanke niin vt 12 toimivuuden ja turvallisuuden kuin tulevan Hiedanrannan kestävän kaupunginosan toteuttamisen mahdollistamiseksi.

Rataverkko

Päärata on Suomen raideliikenteen selkäranka, joka yhdistää Suomen myös kansainväliseen liikenteeseen. Tämän strateginen merkitys ei näy riittävästi suunnitelmassa. Hankeyhtiöihin (sisältäen Suomi –rata) tulisi palata aikaisemmin kuin 4 vuoden päästä suunnitelman päivityksessä. **Tampereen henkilöratapihan** (Tahera) nopea kehittäminen on Tampereelle tärkeää mm. Tampereen raideliikenteen valtakunnallisesti keskeisen aseman, asemanseudun kehittämisen ja lähijunaliikenteen laajentamisen takia.

Lentoliikenne

Lentoliikenteen osalta Tampere-Pirkkalan lentoaseman kehittäminen tulee turvata sillä kentällä on suuri kansallinen ja kansainvälinen merkitys Pirkanmaan ja Tampereen seudun elinkeinoelämän ja matkailun, Puolustusvoimien sotilasilmailun, rahtilogistiikan sekä kaupallisen siviililentokoulutuksen kannalta. Nykyinen junayhteys Helsinki-Vantaalle ei ole kilpailukykyinen jatkolentoyhteyksien kanssa.

Avustukset kestävään infrastruktuuriin

Avustukset kestävään infrastruktuuriin ovat erittäin tarpeellisia, jotta asetetut haastavat kulkumuotomuutos- ja päästövähennystavoitteet saavutetaan. Avustusten määrä ja varsinkin tasokorotusten ajoittuminen vasta vuodesta 2025 lähtien eivät ole Tampereen kaupungin mielestä riittäviä

Kunnioittavasti

Mikko Nurminen

Johtaja, kaupunkiympäristön palvelualue

Tampereen kaupunki